

Klaipėda, Smiltynės g. 17
2006 m. archeologinių žvalgomųjų tyrimų ataskaita

Romas Jarockis

Klaipėda, 2008

Turinys

Įvadas	3
Tyrimų eiga	3
Išvados	6
Fotonuotraukų sąrašas	7
Fotonuotraukos	8
Situacijos planai	10
Archeologinių tyrimų projektas	15
Leidimas vykdyti archeologinius tyrimus	16

Įvadas

2006 m. birželio mėn. Klaipėdoje, Smiltynės g. 17 sklypo (buv. kurhauzo) teritorijoje vyko archeologiniai žvalgomieji tyrimai. Leidimas vykdyti archeologinius žvalgomuosius tyrimus Nr. 56, išduotas Kultūros paveldo departamente 2006-05-31. Tyrimų, kurių užsakovas UAB „TVB“, tikslas – nustatyti prieškaryje stovėjusių pastatų vieta.

Ruošiant Smiltynės kurhauzo regeneravimo projektą buvo atlikti šio objekto istoriniai ir ikonografiniai tyrimai, kurie parodė, kad buv. Smiltynės kurhauzo teritorijoje jau XX a. pradžioje stovėjo stacionarūs, vieno/pusanthro aukšto pastatai bei laikini lauko kavinės statiniai. 1939 m. išleistame W. Blodės plane Š posesijos dalyje pažymėti du pastatai. Vienas jų (didysis) pažymėtas ŠV sklypo dalyje, prie keliuko vedančio link jūros. Kitas- orientuotas ŠV-PR kryptimi. Už kurhauzo buvęs ilgo stačiakampio formos pastatas pažymėtas ties V sklypo riba. Jis, pasak vietose gyventojų, sunyko XX a. 6-me dešimtmetyje. Dar vienas nedidelis pastatas aukščiau minėtame plane pažymėtas PR posesijos kampe. Tai dabartinės elektros transformatorinės pastato vieta. PV posesijos kampe pažymėtas dar vienas nedidelis pastatas (*K. Demereckas. Smiltynės kurhauzo ikonografinė ir istorinė medžiaga; D. Elertas. Smiltynės kurhauzo posesija (istorinė pažyma)*).

Apie ankstesnius archeologinius tyrimus tiek Smiltynės g. 17 sklypo teritorijoje, tiek ir artimiausioje aplinkoje nėra žinoma. Archeologinius žvalgomuosius tyrimus 2006 m. vykdė, fotografavo ir braižė šios ataskaitos autorius, kurio asmeniniame archyve saugomi brėžinių rankraščiai ir fotografijų negatyvai. Informacija apie šiuos tyrimus paskelbta mokslinės informacijos leidinyje „Archeologiniai tyrinėjimai Lietuvoje“ (*Jarockis, R., 2007, Žvalgomieji tyrimai Klaipėdoje. Archeologiniai tyrinėjimai Lietuvoje 2006 m. Vilnius, p. 329-330*).

Tyrimų eiga

2006 m. archeologiniai žvalgomieji tyrimai vyko buv. kurhauzo vidinio kiemo vakarinėje ir centrinėje dalyje. Buvo žvalgoma maždaug 50x70 m dydžio teritorija esanti į PV-V-ŠV nuo pagrindinio pastato. Vieta, kur vyko tyrimai, dalinai dirvonuoja, dalinai apaugusi mišku. Žemės paviršius tyrimų vietoje nelygus. Nuolydžio skirtumas maždaug 2 metrai – nuo 7.80 m (PR dalyje) iki 6.00 m (ŠV dalyje) absoliutaus aukščio virš jūros lygio (toliau Habs).

Tranšėja 1

Tranšėja 1 yra V sklypo dalyje, ji orientuota ŠR-PV kryptimi. Tranšėjos PR galas yra 44 m į PV nuo kurhauzo pastato P kampo ir 50 m į PV nuo pastato laiptinės priestato P kampo. ŠV tranšėjos galas yra 25 m į ŠV nuo prie kurhauzo ŠV dalies pristatyto medinio priestato P kampo ir 24,50 į

ŠV nuo to pačio priestato V kampo. Tranšėja yra 53 m ilgio ir 0,5 m pločio, jos bendras plotas - 26,5 m². Tranšėjos kraštinės iš PR į ŠV pažymėtos skaičiais nuo 1 iki 53. Nuėmus 15-20 cm storio velėnos ir dirvožemio sluoksnį tranšėjoje 1 dviejose vietose buvo aptiktos buvusių pastatų liekanos. Šiose vietose buvo fiksuoti sienelių pjūviai.

Pjūvis 1 fiksuotas PV tranšėjos sienelėje 15 ir 16 m ribose (fot.3). Šioje tranšėjos vietoje 10-15 cm gylyje nuo žemės paviršiaus atsidengė pilkos spalvos maišyto smėlio sluoksnis. Sluoksnyje, kurio storis 30-35 cm aptikta molinių plytų duženų. Įžemis – smėlis pjūvio vietoje fiksuotas 45-50 cm gylyje nuo esamo žemės paviršiaus.

Pjūvis 2 fiksuotas PV tranšėjos sienelėje 41 ir 42 m ribose (fot.4, 6; brėž.2). Šioje tranšėjos vietoje, 15-20 cm gylyje nuo esamo žemės paviršiaus pilkos spalvos smėlio sluoksnio fone atsidengė molinių plytų duženų sanauka. Aptiktos plytos yra su skylutėmis, vienodo dydžio – 25x11,5x6,5 cm. Minėtoje sanaukoje be plytų aptikta skardinių lietvamzdžių dalys, betono gabalai ir molinių čerpių duženos, kuriose išpaustas plytų fabriko „Palemonas“ ženklas. Minėti radiniai ataskaitoje neinventorinti. Įžemis šioje tranšėjos vietoje pasiektas 0,70-0,75 m gylyje nuo esamo žemės paviršiaus.

Tranšėja 2

Tranšėja 2 yra 10 m į V-PV nuo tranšėjos 1. Tranšėjos ilgis 25 m, plotis 0,5 m. Tranšėjos kraštinės iš PR į ŠV pažymėtos skaičiais nuo 1 iki 25.

Nuėmus 5-10 cm storio velėną tranšėjoje 2 atsidengė šviesiai pilkos spalvos maišytas smėlio sluoksnis. Sluoksnyje, kurio storis siekia 25-30 cm be pavienių molinių plytų duženų, kitokių radinių nerasta. Įžemis – smėlis tranšėjos vietoje fiksuotas 0,35-0,40 cm gylyje nuo esamo žemės paviršiaus.

Šurfai 1-4

Šurfas 1 (fot. 7, 6; brėž.1) yra 35 m į ŠV nuo buv. kurhauzo pastato P kampo ir 30 m į PV nuo šio pastato laiptinės priestato P kampo. Šurfo dydis – 2,0 x 2,0 m, padalintas 1x1 m dydžio kvadratais. Šurfas kraštinėmis orientuotas į pasaulio šalis. V ir R šurfo kraštinės pažymėtos raidėmis A, B, o P ir Š – skaičiais 1 - 2. Esamas žemės paviršius šurfo 1 vietoje yra maždaug 7.20 m Habs.

Velėnos ir dirvožemio sluoksnio storis 10-15 cm. Po dirvožemiu yra permaišytas pilkos spalvos smėlio sluoksnis. Kv. B-1 0,15-0,20 m gylyje nuo esamo žemės paviršiaus, atsidengė betoninės konstrukcijos dalis. Kad atidengti aptiktą objektą, teko šurfą išplėsti Š ir V kryptimi darant išpjovas – atitinkamai 0,55 m² ir 1,2 m² dydžio. Kv. B-1/Š išpjovoje aptiktas 70 cm ilgio x 40 cm pločio x 60 cm aukščio stačiakampis betono luitas su išlindusiais metalo armatūros strypais. Jis orientuotas Š-P kryptimi. Kv. B-1-2/V išpjovoje esantis 110 x 37 x 65 cm dydžio stačiakampis betono luitas

orientuotas R-V kryptimi. Ant jo viršaus išlikusios kelios primūrytos plytos. P luito pakraštyje, kv. A-1, 55-60 cm gyl. atidengtas betoninių grindų fragmentas bei užfiksuotas $\varnothing 16$ cm medinio kuolo liekanos.

Aukščiau aprašyti luitai, tarsi, sudaro vieną objektą – pastato betoninį pamatą/atramą. Kv. B-1 tarp jų yra 40 cm tarpas, kuriame susiformavęs degėsių ir žvyro sluoksnis. 0,70-0,75 m gylyje nuo esamo žemės paviršiaus šurfe 1 fiksuotas 15-25 cm storio balkšvos spalvos supustyto smėlio sluoksnis. Po juo 90-100 cm gylyje nuo žemės paviršiaus fiksuotas įžemis šviesiai gelsvos spalvos smėlis.

Šurfas 2 yra yra 20 m į ŠV nuo buv. kurhauzo pastato P kampo ir 30 m į PV nuo šio pastato laiptinės priestato P kampo. Šurfo dydis – 2,0 x 2,0 m, padalintas 1x1 m dydžio kvadratais. Šurfas kraštinėmis orientuotas į pasaulio šalis. Š ir P šurfo kraštinės pažymėtos raidėmis A, B, o V ir R – skaičiais 1 - 2, iš P į Š. Esamas žemės paviršius šurfo 2 vietoje yra maždaug 7.20 m Habs.

Velėnos ir dirvožemio sluoksnio storis 10-15 cm. Po dirvožemiu yra permaišytas, pilkos spalvos smėlio sluoksnis, kurio storis 0,9-0,95 m. Maždaug 1 m gylyje, kv.A-1-2 atsidengė viena eile sudėti betoniniai blokeliai - šiluminės trasos perdengimas. Tuo tarpu šurfo V dalyje, kv. B-1-2, 1 m gylyje nuo esamo žemės paviršiaus atidengtas pilkos spalvos supustyto smėlis sluoksnis, kurio storis 20-30 cm. Įžemis – švarus smėlis fiksuotas 1,20-1,30 m gylyje nuo esamo žemės paviršiaus.

Šurfas 3 yra yra 35 m į V nuo buv. kurhauzo pastato P kampo ir 30 m į PV nuo šio pastato laiptinės priestato P kampo. Šurfo dydis – 1,0 x 2,0 m, padalintas 1x1 m dydžio kvadratais. Šurfas kraštinėmis orientuotas į pasaulio šalis. Ilgosios R ir V šurfo kraštinės pažymėtos raidėmis A, B, o Š ir P – skaičiais 1 - 2. Esamas žemės paviršius šurfo Nr.1 vietoje maždaug 7.60 m Habs.

Po velėna ir plonu dirvožemio sluoksniu yra 50-60 cm pilkšvos spalvos smėlio sluoksnis. Giliau po smėliu yra suspustyto smėlio sluoksnis, kurio storis 0,35-0,40 m. Maždaug 1 m gylyje nuo esamo žemės paviršiaus fiksuotas natūralaus smėlio sluoksnis.

Šurfas 4 yra yra 25 m į ŠV nuo buv. kurhauzo pastato P kampo ir 27,5 m į PV nuo šio pastato laiptinės priestato P kampo. Šurfo dydis – 1,0 x 2,0 m, padalintas 1x1 m dydžio kvadratais. Šurfas kraštinėmis orientuotas į pasaulio šalis. Ilgosios Š ir P šurfo kraštinės iš pažymėtos raidėmis A, B, o trumposios V ir R – skaičiais 1 - 2. Esamas žemės paviršius šurfo Nr.1 vietoje yra maždaug 7.20 m Habs.

Velėnos ir dirvožemio sluoksnio storis 10-15 cm. Po dirvožemiu yra permaišytas pilkos spalvos smėlio sluoksnis, kuriame, 0,40-0,80 m gylyje nuo žemės paviršiaus aptikti 6 masyvios betoninių pamatų dalys. Aptiktos pamatų liekanos savo forma ir dydžiu panašios į šurfe Nr. 1 užfiksuotą pamatą. Įžemis šurfe 4 nepasiektas.

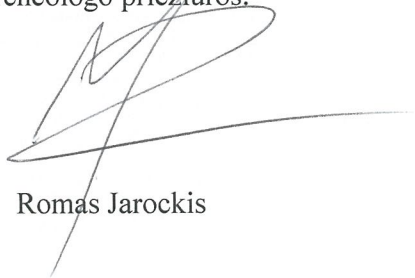
Velėnos ir dirvožemio sluoksnio storis 10-15 cm. Po dirvožemiu yra permaišytas pilkos spalvos smėlio sluoksnis, kuriame, 0,40-0,80 m gylyje nuo žemės paviršiaus aptikti 6 masyvios betoninių pamatų dalys. Aptiktos pamatų liekanos savo forma ir dydžiu panašios į šurfe Nr. 1 užfiksuotą pamatą. Įžemis šurfe 4 nepasiektas.

Išvados

2006 m. archeologinių žvalgomųjų tyrimų metu Klaipėdoje, Smiltynės g. 17 sklype, buv. kurhauzo vidinio kiemo teritorijoje, maždaug 50x70 m plote buvo ištirtos dvi tranšėjos, kurių matmenys 35x0,5m ir 25x0,5 m bei keturi šurfai 2-1x2 ir 2-2x2 m dydžio, iš viso 70 m² plotas.

Archeologiniais žvalgomaisiais tyrimais nustatyta, jog buv. kurhauzo vidiniame kieme XX a. 3-4 deš. yra stovėję pastatai, kurių pamatai buvo išlieti iš betono, o stogas uždengtas čerpėmis:

- 1) Tranšėjos 1 tarp 41 ir 42 m. fiksuota duobė, kurioje aptiktos šioje vietoje stovėjusių pastatų stogo dangos liekanos: molinių čerpių duženos su Palemono plytų fabriko ženklų, skardinės lietvamzdžių ir vandens lataukų dalys. Palemono plytų fabrike čerpių gamyba vyko nuo 1926 iki 1958 m.
- 2) Šurfe 1 fiksuotas šioje vietoje stovėjusio statinio pamato/betoninės atramos fragmentas.
- 3) Šurfe Nr.3 fiksuoti dar kelių pamatų/betoninių atramų dalys, kurie veikiausiai buvo išardyti vykdant buv. kurhauzo kiemo tvarkymo darbus.
- 4) Žemės judinimo darbus ištirtoje vietoje leidžiama vykdyti be archeologo priežiūros.

Romas Jarockis

Fotonuotraukų sąrašas

Fot.1 Klaipėda, Smiltynės g. 17 sklypo bendras vaizdas iš P.

Fot.2 Tranšėja Nr. 1 iš Š.

Fot.3 Tranšėjos Nr. 1, pjūvio 1 vieta iš R.

Fot.4 Tranšėja Nr. 1, pjūvio 2 vieta iš R.

Fot.5 Tranšėja Nr. 2 iš P.

Fot.6 Tranšėja Nr. 1, pjūvio 1 vietoje aptiktų molinių plytų duženų sankaupa.

Fot.7 Šūrfas Nr.1, betoninio pamato liekanos iš PR.

Fot.8 Šūrfas Nr.1, betoniinio pamato liekanos iš V.

Fot.9 Šūrfas Nr.2 iš R.

Fot.10 Šūrfas Nr.3 iš R.

Fot.11 Šūrfas Nr.4 iš V.

Fotonuotraukos

Fot.1

Fot.2

Fot.3

Fot.4

Fot.5

Fot.6

Fot.7

Fot.8

Fot.9

Fot.10

Fot.11

Klaipėda, Smiltynės g. 17,
2006 m. archeologiniai žvalgomieji tyrimai

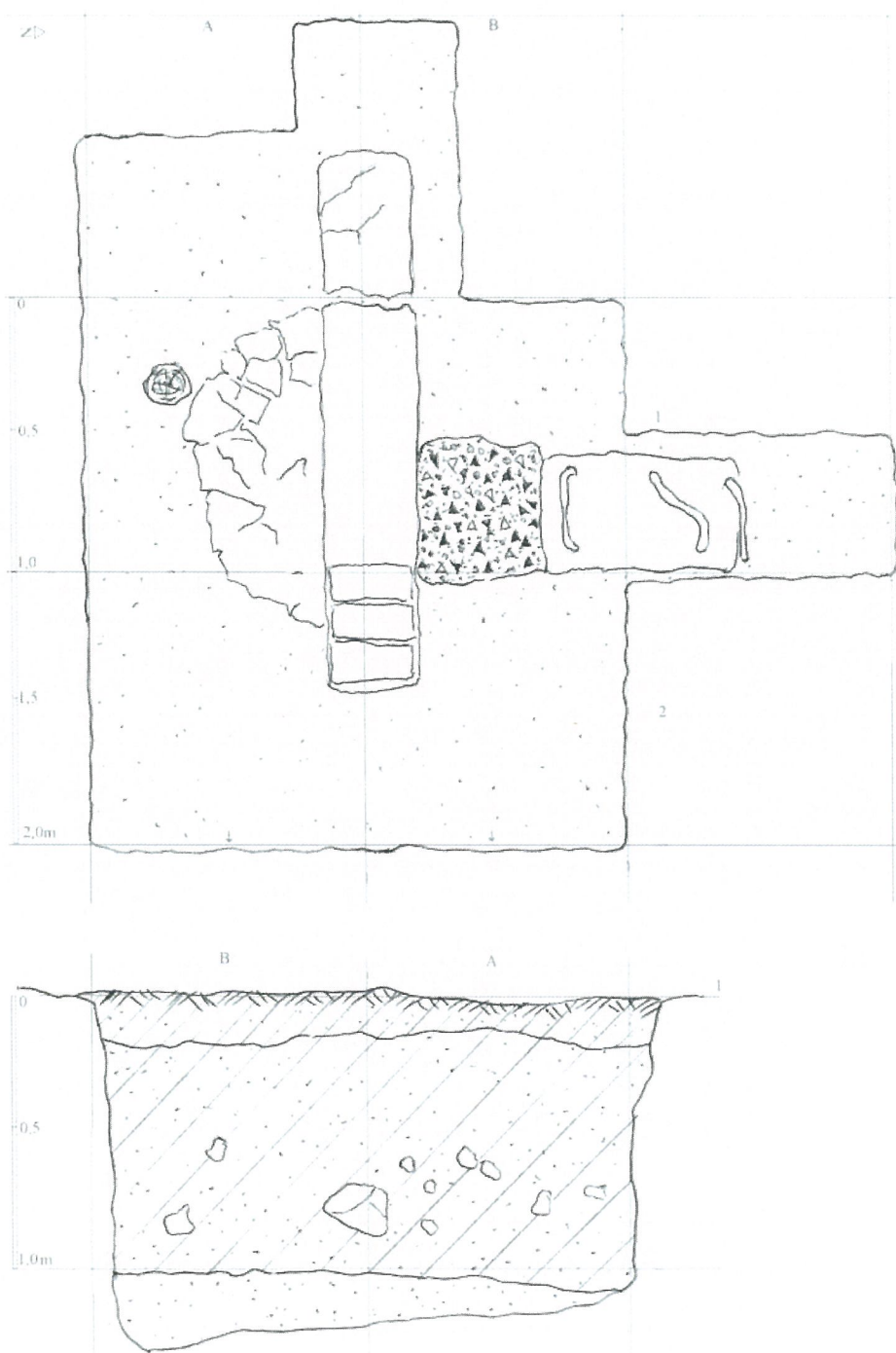
Situacijos planas

Klaipėda, Smiltynės g. 17,
 2006 m. archeologiniai žvalgomieji tyrimai
Tranšėjų ir šurfių situacijos planas

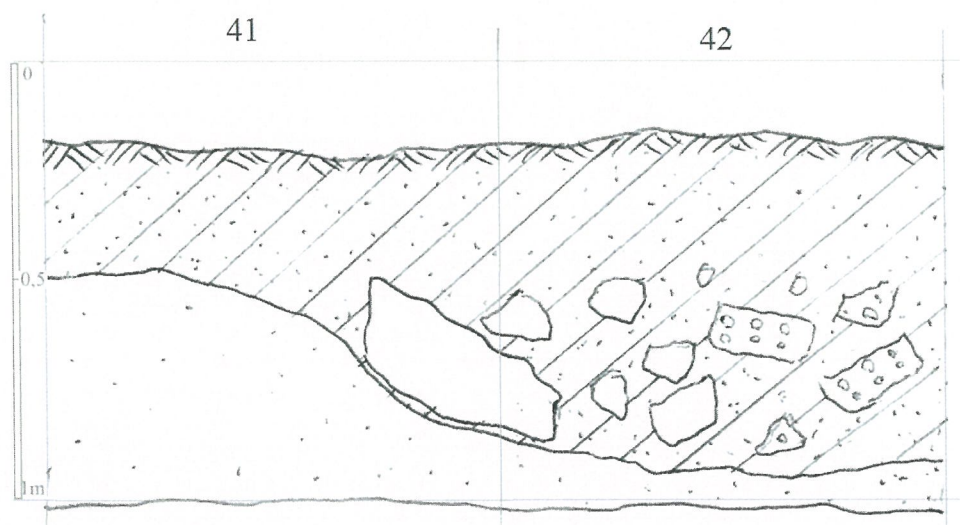
Klaipėda, Smiltynės g. 17,
2006 m. archeologiniai žvalgomieji tyrimai
Šurfo 1 planas ir R sienelės pjūvis

Brėžinys 1

Klaipėda, Smiltynės g. 17,
2006 m. archeologiniai žvalgomieji tyrimai

Tranšėja 1, Pjūvis 1

Brėžinys 2

Sutartiniai ženklai

	JUODA ŽEMĖ		DURPĖS
	TAMSAI PILKA ŽEMĖ		ŠAKNYS
	PILKA ŽEMĖ		MEDIENA
	ŠVIESIAI PILKA ŽEMĖ		SUNYKUSI MEDIENA
	MOLIS		APDEGUSI MEDIENA
	PLŪKTAS MOLIS		KERAMIKA
	DEGTAS MOLIS		SKIEDROS
	SMĖLIS		ASFALTAS
	SMULKUS ŽVYRAS		ŽEMIS
	STAMBUS ŽVYRAS		AKMENYS
	KALKĖS		AKMENŲ GRINDINYS
	KALKIŲ SKIEDINYS		TAŠYTI AKMENYS
	SMULKIOS GRIUVENOS		DUOBĖS KONTŪRAS
	STAMBIOS GRIUVENOS		AKMENŲ MŪRAS
	DEGĖSIAI		PLYTŲ MŪRAS
	KAULAI		MŪRAS PJŪVYJE
	ŠIUKŠLĖS		GRUNTINIS VANDUO
	VELĖNA		FIKSUOTA KRAŠTINĖ
	ODA		ANGLIS
	PUVĖSIAI		BETONAS
			PERKASTA

Kultūros paveldo departamentui
Mokslinei archeologijos komisijai

ŽVALGOMŲJŲ ARCHEOLOGINIŲ TYRIMŲ PROJEKTAS

2006-05-29

Objekto pavadinimas: Smiltynės Kurhauzas, Smiltynės g. 17, Klaipėda

Tyrimo tikslai: Vykdamas Smiltynės Kurhauzo regeneravimą, buvo atlikti šio objekto istoriniai (D.Elertas. Smiltynės Kurhauzo posesija (istorinė pažyma)) ir ikonografiniai (K.Demereckas. Smiltynės Kurhauzas ikonografinė ir istorinė medžiaga) tyrinėjimai. Šių tyrimų medžiaga rodo, kad nuo XX a. pradžios Smiltynės Kurhauzo sklype yra stovėję tiek laikini statiniai (lauko kavinės), tiek neaukšti iki pusanthro aukšto namai. Remiantis W.Blode 1939 m. planu, už Kurhauzo pažymėti du pastatai. Vienas prie kelio link jūros sklypo šiaurės vakarų kampe. Kitas ilgas siauras stačiakampio plano pastatas ties sklypo vakarine riba (žr. brėžinius). Tyrimų tikslas nustatyti plane atvaizduotų pastatų vietas.

Tyrimų pobūdis: Žvalgomieji tyrimai.

Tyrimų apimtis: Smiltynės Kurhauzo teritorijoje numatoma žvalgyti tranšėjomis aptikus pamatus juos pilnai atidengti. Bendras tiriamas plotas 35m².

Tyrimų trukmė: Žvalgomuosius archeologinius tyrimus numatyta vykdyti 2006 m. gegužės 30 – birželio 30 d. d.

Archeologas

Romas Jarockis

Leidimas galioja iki 2006-11-30

L E I D I M A S

vykdyti archeologinius tyrimus

2006-05-31 Nr.56
Vilnius

Pagal Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo 18 str. šis leidimas išduotas **R.Jarockiui** vykdyti Smiltynės g.17, Klaipėdos m., **archeologinius žvalgomuosius tyrinėjimus**, taip pat naudoti elektronines priemones, sudarinėti planus, filmuoti, fotografuoti, piešti, rinkti radinius ir mėginius tiriamame objekte.

Tyrimų projektas: Žvalgomųjų archeologinių tyrimų projektas, 2006-05-29, Nr.56.

Kontrolės skyriaus vedėjas

A.V.

R.Kraujalis